Hvor tanken slipper

Af TORBEN BROSTRØM

GUNNAR EKELÖF:
PARTITUR. ETT URVAL
EFTERLÄMNADE DIKTER
1965—68. 80 S. —
SV. KR. 24,50. — BONNIERS.

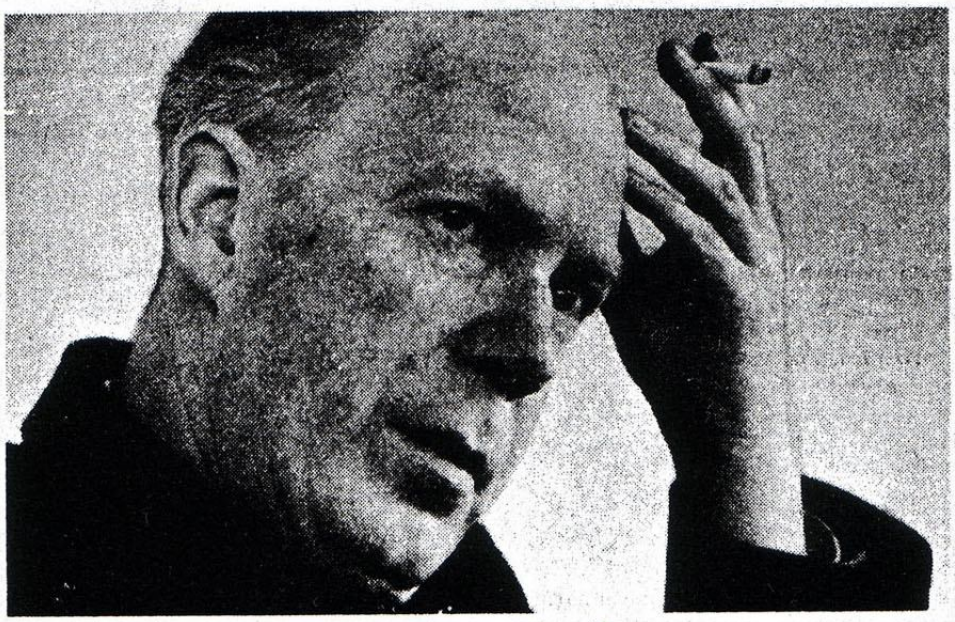

GUNNAR EKELÖF

MANGE år før sin død skrev Gunnar Ekelöf følgende lille notat: »Att tänka på döden, att se livet genom döden är att ge en orgelpunkt åt den svindlande, osäkra melodi som vi lever.«

Hans enke, Ingrid Ekelöf, har sat det som motto for de efterladte digte hun har redigeret nu små to år efter hans død. 2 gange 23 små tekster. Første del består af udkast til videre bearbejdelse, anden del er diktater fra den sidste sygdomsperiode.

Selv har han i denne tid husket den gamle aforisme; den er blevet til et vers, ledsaget af en lille blækskitse, brugt som omslagstegning:

Strandlinjen är orgelpunkten.
Berget är melodin, mörkare
under vattnet.
Båtarna är trummorna.

Og tegningen ligner et diagram over livets urolige rytme omkring en grundlinje. Eller en stump partitur. Bogens titel. Gennem virkeligheden anes pludselig nogle grundforhold. Et abstrakt mønster træder frem af noget vilkårligt. Nogle vilkårlige ord. Det er en lignende oplevelse med digtene.

ANDEN del indledes af et nyt notat:

»Att få leva, dvs. arbeta, så länge att jag åter kommer tillbaka till skissen, dette är min innersta önskan. Det är mitt mål — eller åtminstone att man skall veta, kanske ana, att det var mitt mål. Att möta mig själv som en främling.«

Umiddelbart formulerer det jo blot hans ønske om atter at kunne skrive, komme tilbage til arbejdet. Men at man skal kunne ane, at hans mål var at komme tilbage til skitsen, er mærkeligere, og skitsen er da også mere end udkastet. Det er planen, det oprindelige, det er jeg'et som en fremmed, en anden.

Det er et tema i disse digte: at møde sig selv i grundvilkårene, at opleve sin smerte som Smerten. To vilde, mærkelige dialoger med Smerten kommer den indre ro i rædslen nærmere, end jeg mindes at have læst.

Størrelsesordenen af en sådan smerte gør, at den slår over i sine modsætninger. Det ene af disse dialogdigte taler om den liderlige gud og benytter med ét grove kønsord for smertens sjofelhed.

Og atter igen modsat:

O Död
Du som blivit mitt livs mening
du som är mitt livs mening
visa ditt ansikte för mig
utan att jag som en arkeolog
behöver gräva min egen grav
Visa mig ditt ansikte
och att det är en kvinnas
som småler mot mig
och tar mig i famn.

DØDEN som en befrielse i kærlighed er et gammelt ekelöfsk tema, der her har fået nye accenter gennem sit virkelighedsgrundlag. Det føres videre i et andet digt, der taler om det højeste øjeblik af kærlighed som »sandhedens øjeblik«, og det skiller han fra alle kærlighedens sædvanlige attributter for til slut at definere det således: *»Det højeste øjeblik er når øjet brister og forenes med det seende øje og det seende øje tager imod dets blik.«* Sandhedens øjeblik er — som selve ordet implicerer — øjet der optager øjet, blikket der smelter ind i synet, den fuldendte identitetsoplevelse.

SMERTEN, kærligheden, nuet, er de centrale motiver. En frigørelse som er opfyldelse, en forståelse af jeg'et på vej til en genkendelse. Det kan udtrykkes i den allerstørste enkelhed og korthed:

Jag är min egen
Hur är det möjligt?
Endast därför
att du är jag.

Eller i det følgende lidt længere digt som må læses i sin helhed. Her sker forvandlingen modstræbende, men opfyldes lovmæssigt, i et billede af *ringene:*

Du är sandkornet
och på detta obeständiga
skall jag bygga min öken
Du är modern som är jungfru
och på spegeln som hänger
under ditt hjärta
skall jag känna igen mig
själv
Du är den älskande
Jag har sagt dig: Låt oss
byta roller
Du svarade: Nej
men jeg vaknade
med två klingande ringar
om min ankel.

Udvalgets sidste tekster bliver mere tydeligt skitseagtige, fragmentariske. Suveræn poesi selv dér hvor tanken slipper. Dér hvor tanken slipper.